



## **PROGRAM DELA**

# **IZHODIŠČE: PRILOGA MEMORANDUMA**

Verzija: 01  
Datum: 16.10.2014

PROGRAM DELA-VERZIJA 01-16.10.2014

## TOČKA 1:

### USTANOVITEV NOVEGA MINISTRSTVA ZA GRADITEV

**Cilj:** Zagotovitev pogojev za učinkovito, trajnostno in narodno-gospodarsko optimalno poslovanje panoge in varovanje javnega interesa na področju graditve objektov.

#### **Ukrep 1:**

**Ustanovitev Direktorata za javne investicije na Ministrstvu za infrastrukturo, ki bi imel naslednje naloge in pristojnosti:**

- Pripravlja in izvaja dolgoročno strategijo vseh javnih investicij v RS in na njeni osnovi akcijske programe za deset-letno obdobje,
- Koordinira šest-letne investicijske načrte ministrstev in nadzira izvajanje investicij ter ukrepa,
- Pridobiva in skrbi za črpanje EU sredstev za potrebe javnih investicij ter izvaja nadzor,
- Pristojen je za pripravo predpisov o javnem naročanju inženirskih storitev in gradenj, vključujoč zeleno javno naročanje in upoštevajoč stroške v celotni življenjski dobi objekta,
- Vzpostavi in vzdržuje elektronski sistem priznavanja referenc podjetij in kadrov po načelih direktive EU in uradni register referenc in kadrov,
- Izdela, uveljavi in vzdržuje standardizirane popise del v gradbeništvu in splošne ter tehniške pogoje,
- Pristojen je za sprejem in uveljavitev trajnostnega pristopa v gradnji kot standarda za prihodnost, vključujoč pripravo in uveljavitev sistema certificiranja trajnostnih javnih stavb in infrastrukture in izvedbo vzorčnih objektov,
- Skrbi za usklajenost zakonodaje in njeno poenostavitev.

#### **Obrazložitev:**

*Na ta način bi:*

- *aktivno izvajali cilje in direktive EU o trajnostni gradnji (javne stavbe morajo biti skoraj nič energijske od leta 2018 dalje, zasebne od leta 2020),*
- *z boljše pripravljene projekti in razpisi učinkoviteje pridobivali in črpali sredstva EU,*
- *uspešneje vodili javne investicije in prihranili javna sredstva (za 10 do 20% glede na trenutno stanje),*
- *pripravili projekte za najmanj 6 let vnaprej, da bi lahko država na trgu nastopala proticiklično in s tem preprečila nepredvidljive in izjemno škodljive posledice pregrevanj in podhlajevanj trga gradbeništvu,*
- *ustvarili razmere za zagotovitev pogojev za učinkovito, trajnostno in narodno-gospodarsko optimalno poslovanje celotne gradbene panoge.*

*Ne pričakujemo nič posebnega, le tisto, kar v naši državi pogrešamo v primerjavi z državami EU in za kar menimo, da bi stanje bistveno izboljšalo.*

(Pristojnost: Vlada RS, minister za infrastrukturo)

#### **Ukrep 2:**

**Priprava, sprejem in izvajanje dolgoročne strategije vseh javnih investicij v RS in na njeni osnovi akcijskih programov za deset-letno obdobje.**

#### **Obrazložitev:**

*Kot pri ukrepu 2.*

(Pristojnost: Vlada RS, minister za infrastrukturo)

**Ukrep 3:**

**Priprava, sprejem in uveljavitev standarda za določitev stopnje trajnostnosti stavb.**

Obrazložitev:

*Trajnostna gradnja je skupek več vidikov. Ko govorimo o grajenem okolju in investicijah (v stavbe in infrastrukturo) so te odraz ekološke, ekonomske, družbeno kulturološke in funkcionalne, tehnične ter procesne kakovosti objekta in kakovosti lokacije.*

*Danes se nihče v državni upravi s trajnostnim razvojem gradenj kot celote ne ukvarja. Poskrbljeno je le za ekološki vidik, in sicer s slabo in v praksi težko izvedljivo uredbo o zelenem javnem naročanju, katere pristojnost si podajajo MF, MOP in MI.*

*Medtem ko v tujini (javni) naročniki naročanju stavbo v določenem trajnostnem standardu, ki ga je mogoče doseči z različnimi kombinacijami uporabljenih rešitev, materialov in postopkov, pri nas predpisujemo obvezne deleže lesa in materialov z okoljskimi deklaracijami določenega tipa.*

*Predlagamo sprejem standarda za določitev stopnje trajnostnosti stavb po vzoru Nemčije.*

(Pristojnost: Vlada RS, minister za infrastrukturo)

PROGRAM DELA-VERZIJA 01-16.10.2014

## **TOČKA 2: gradivo GZS**

### **ZAGOTOVITEV STABILNIH POGOJEV POSLOVANJA IN ZAGON INVESTICIJ**

Cilj: Zagon potrebnih in ekonomsko upravičenih javnih investicij, ki so primerne z vidika trajnostnega razvoja družbe in zagotovitev stabilnega in konkurenčnega okolja za zasebne domače in tuje investicije.

#### Ključne aktivnosti:

1. Določiti letne načrte za investicije in investicijsko vzdrževanje državne in lokalnih infrastruktur in zagotoviti potrebno projektno in investicijsko dokumentacijo ter zanesljive finančne vire javnim naročnikom in državnim podjetjem za njihovo izvajanje. Istočasno preprečiti vpliv politike po njihovem prerazporejanju za druge potrebe.
2. Strateške infrastrukturne projekte z možnostjo financiranja iz evropskih skladov je treba obravnavati prednostno kot spodbudo za oživitev gospodarske rasti. Predpogoj za uspešno koriščenje evropskih sredstev zanje je priprava projektne in investicijske dokumentacije "na zalogo".
3. Optimizirati postopke nakupa zemljišč, poenostaviti postopke izdelave prostorskih izvedbenih aktov in izdaje okoljevarstvenih soglasij in dovoljenj.
4. Zagotoviti varno, urejeno, konkurenčno in stabilno gospodarsko okolje za zasebne domače in tuje investicije.

V DELU

**TOČKA 3: gradivo ZZGS****UREDITEV RAZMER NA TRGU INŽENIRSKIH STORITEV IN GRADENJ**

**Cilj:** Normalizacija razmer na trgu naročanja inženirskih storitev in gradenj s posebnim poudarkom na javnem naročanju. Z večjo vlogo znanja, stroke in odgovornosti v vseh fazah, od priprave do izvedbe projekta, zmanjšati naraščajoča tveganja pri gradnji objektov in vzpostaviti pogoje za stabilen dolgoročni razvoj panoge, ki je storitvena dejavnost z bogato tradicijo in zato vir možnosti za zaposlitev državljanov RS.

Ključne aktivnosti:

1. Z večjo vlogo znanja, stroke in odgovornosti v vseh fazah, od priprave do izvedbe projekta, zmanjšati naraščajoča tveganja pri gradnji objektov. Izboljšati regulacijo: z združevanjem reguliranih poklicev preiti iz kvantitete v kvaliteto.
2. Uvesti minimalne pogoje za opravljanje dejavnosti z namenom zagotavljanja višje kakovosti storitev, odprave nelojalne konkurence in socialnega dumpinga.
3. Vzpostaviti instrument odgovornosti javnega naročnika, ki mora prevzeti posledice lastnih ravnanj in tveganih odločitev (slabo pripravljena razpisna dokumentacija, sprejem neobičajno nizkih ponudb in pomanjkljive projektne dokumentacije, zamude pri sprejemanju potrebnih odločitev v fazi gradnje, zamude pri plačevanju, itd.). Za vsako javno investicijo imenovati kompetentnega odgovornega vodjo investicije (pooblaščenega inženirja ali arhitekta).
4. Z uvedbo standardiziranih popisov del in izdelavo splošnih in posebnih tehniških pogojev zagotoviti enakopravnost in preglednost nastopa potencialnih izvajalcev na trgu.
5. Vzpostaviti elektronski sistem priznavanja referenc podjetij in kadrov po načelih direktive EU in uradni register referenc podjetij in kadrov.
6. Uvesti sistem kriterijev za priznavanje referenc na podlagi velikosti projektov in velikosti ter kadrovske sposobnosti podjetij, ki naj bodo osnova za priznavanje sposobnosti podjetij za sodelovanje na javnih razpisih.
7. Odpraviti javno naročanje inženirskih storitev in gradenj izključno na podlagi najnižje cene. Poleg cene mora biti ključno merilo za izbor tudi kakovost ponudnika (podjetja in ekipe strokovnjakov).
8. Poenotiti javno naročanje inženirskih storitev in gradenj na ravni države: Uvesti mednarodne standarde v pogodbe. Preprečiti pretirane zahteve po bančnih garancijah. Predpisati enoten postopek izločanja neobičajno nizkih ponudb in prepoznavanja nelojalne konkurence. Določiti metodo izbire ponudnika na osnovi ekonomsko najugodnejše ponudbe in zaradi kriznih razmer sprejeti Cenik za inženirske storitve in gradnje v skladu z Direktivo o storitvah na notranjem trgu (po vzoru Italije).
9. Zaščititi slovenske ponudnike oziroma jih postaviti v enakovreden položaj glede na ponudnike, ki prihajajo na slovenski trg iz držav EU.
10. Znižati obdavčitev delovne sile, ki naj bo primerljiva obdavčitvi v sosednjih državah EU.
11. Z ukrepi in stalnim nadzorom zagotoviti plačilno disciplino, kot tudi plačevanje prispevkov in davkov.

V DELU

#### TOČKA 4:

#### USTVARJANJE KAKOVOSTNIH DELOVNIH MEST V GRADBENIŠTVU

Cilj: Preprečiti širjenje socialnega dumpinga v gradbeništvu, še posebej preko javnih naročil, ki danes dobesedno spodbujajo prihode tujih inženiringov in izvajalcev skupaj z delovno silo iz najcenejših držav EU, delo na črno in nelojalno konkurenco.

#### 4.1. Zaščititi delovna mesta v gradbeništvu pred socialnim dumpingom iz držav EU z najnižjo ceno delovne sile (po vzoru Avstrije, Italije, Nemčije).

Ko želijo izvajalci del iz Slovenije izvajati dela v sosednjih državah EU, predvsem Avstrija, Nemčija, Italija, naletijo pri tem, poleg jezikovnih preprek, na številne ovire, ki so jih postavile državne ali lokalne oblasti (natančna prijava delavcev, izpolnjevanje pogojev tujih kolektivnih pogodb, obvezno vplačevanje v njihove sklade za dopuste (BUAK, Soka BAU,...), izpolnjevanje pogojev varnosti in zdravja pri delu,..., kar jim povzroča izjemno visoke dodatne stroške in težave pri poslovanju.

Predlagamo, da se tudi v RS vzpostavi sistem, ki bo na podoben način ščitil domače izvajalce predvsem pred dumpinškimi ponodbami iz drugih držav.

##### **Ukrep št. 1:**

**Poostrena kontrola izvajalcev iz tujine ali imajo urejene prijave za izvajanje dejavnosti v RS pri pristojnem organu**

##### **Obrazložitev:**

*Osnova je postavljena v Obrtnem zakonu, ki v 42. e., f. in g. členu določa, da mora ponudnik iz tujine pred prvim občasnim opravljanjem obrtne dejavnosti vložiti prijavo pri pristojnem organu, zlasti če gre za dejavnost ki lahko pomeni resno tveganje za javno zdravje ali varnost, kar gradbeništvo nedvomno je.*

(Pristojnost: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Tržni inšpektorat RS, Inšpektorat RS za delo)

##### **Ukrep št. 2:**

**Poostrena kontrola izvajalcev iz tujine ali se pri zaposlovanju delavcev držijo določil delovno pravne zakonodaje in kolektivnih pogodb.**

##### **Obrazložitev:**

*Delodajalci iz tujine v večini primerov zaposlujejo cenejšo delovno silo iz manj razvitih držav EU ali tretjih držav. Pri tem delavcem ne zagotavljajo delovno socialnih pogojev, kot jih določajo pri nas veljavni predpisi in kolektivne pogodbe. S tem so seveda njihove cene lahko bistveno nižje kot cene domačih izvajalcev, ali pa izvajalcev iz RS ki izvajajo dela v drugih EU državah.*

(Pristojnost: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Inšpektorat RS za delo)

**Ukrep št. 3:**

**Poostrena kontrola izvajalcev iz tujine ali se pri zaposlovanju delavcev držijo določil predpisov o varnosti in zdravju pri delu na gradbiščih.**

**Obrazložitev:**

*Delodajalci iz tujine v veliki večini svojim delavcem ne zagotavljajo pogojev varnega in zdravega dela kot to določajo predpisi v RS. S tem so seveda njihove cene lahko bistveno nižje kot cene domačih izvajalcev, ali pa izvajalcev iz RS ki izvajajo dela v drugih EU državah.*

(Pristojnost: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Inšpektorat RS za delo)

**4.2. Preprečiti delo na črno in nelojalno konkurenco. Povečati aktivnost tržnih inšpektorjev in carinikov glede dela na črno in uveljaviti dosledno izvrševanje novih zakonskih določil s tega področja.**

Nov Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno je začel veljati 20. maja 2014, uporabljati pa se je v večini določil začel 18. avgusta letos (Ur. l. RS št. 32/2014). Novi Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno širi možnosti nadzora nad izvajanjem dela in zaposlovanja na črno, saj daje to pristojnost ter pristojnost ugotavljanja kršitev tržnemu inšpektoratu, inšpektoratu za delo, inšpektoratu za promet, davčni upravi in po **novem tudi carinski upravi, ki bo nadzor izvajala s svojimi mobilnimi enotami.**

**Ukrep št. 4:**

**Sprejetje dodatnih dopolnitev in sprememb Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno na naslednjih področjih:**

- da sosedska in sorodstvena pomoč ne bi bila dovoljena v tistih dejavnostih, ki so nevarna za zdravje in premoženje oseb ter negativno vplivajo na okolje,
- da se posebej preuči in ustrezno opredeli tudi prostovoljsko delo,
- da se že v zakonu, ne samo v podzakonskem aktu, zapiše splošno pravilo, da je kot dopolnilno dejavnost mogoče opravljati le dela, ki praviloma zaradi ekonomike niso zanimiva za opravljanje kot redna dejavnost,
- da se predvidi ustrezne globe (23. člen zakona) tudi za naročnike del, ki so seznanjeni, da njihovi pogodbeni partnerji izvajajo nekatera naročena dela s pomočjo delavcev, zaposlenih na črno,
- da se kazen za posameznika (šušmarja) in posameznika, ki naroči ali oglašuje delo na črno, izenači s subjekti, ki so registrirani za opravljanje pridobitnih dejavnosti, saj je pridobljena materialna korist identična v obeh primerih. Prav tako naj bodo izenačene kazni za izvajalca in naročnika dela na črno. Še posebej ostro pa je potrebno sankcionirati povratnike.

**Obrazložitev:**

*V novem Zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno so dobre osnove za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno, vendar je problematika zelo zakoreninjena in prisotna v vseh dejavnostih predvsem pa v gradbeništvu, tako da bi se bilo treba zmanjševanja obsega sive ekonomije v prihodnje lotiti bolj celovito. Priložnosti za delo in zaposlovanje na črno se skrivajo predvsem v sosedski pomoči, delu v lastni režiji in prostovoljnem delu.*

(Pristojnost: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Finančna uprava, Tržni inšpektorat RS, Inšpektorat RS za delo)

**Ukrep št. 5:**

**Poostren inšpekcijski nadzor nad izvajanjem dela in zaposlovanja na črno, predvsem je potrebno kontrolirati izvajanje del ob vikendih in v popoldanskem času.**

**Obrazložitev:**

*Večino dela na črno v gradbeništvu se izvede med vikendi, prazniki in v popoldanskem času, zato je temu potrebno ustrezno prilagoditi tudi delo inšpektorjev.*

(Pristojnost: Ministrstvo za finance, Finančna uprava, Tržni inšpektorat, Inšpektorat RS za delo)

**4.3. Ukiniti gradnjo v lastni režiji in uvesti znatne davčne olajšave pri dohodnini iz naslova gradenj in obnov (zbiranje računov za opravljena dela).**

**Ukrep št. 6:**

Ukinitvev gradnje v lastni režiji.

**Obrazložitev:**

*Pripravlja se nova sistemska ureditev zakonodaje na področju graditve objektov. V novem Zakonu o graditvi objektov predvideti ukinitvev gradnje v lastni režiji. Morebitna izjema so lahko manjši stanovanjski objekti, do površine 100,00 m<sup>2</sup>, s katerimi si občan prvič rešuje stanovanjski problem (nima lastnega stanovanja) ali drugi manjši objekti za lastne potrebe in kmetijstvo v velikosti do 100 m<sup>2</sup>. Te izjeme naj bi investitor pred pričetkom prijavil ustreznemu organu (inšpekciji). Iz prijave naj bi bilo razvidno kaj bo gradil v lastni režiji (s pomočjo ožjih sorodnikov) in kaj bo oddal v gradnjo registriranim izvajalcem del.*

(Pristojnost: Ministrstvo za okolje in prostor)

**Ukrep št. 7:**

**Poostrena kontrola izvajanja vseh gradenj, predvsem tistih, ki se izvajajo v lastni režiji.**

**Obrazložitev:**

*Do sprejetja zakonske rešitve o ukinitvi gradnje v lastni režiji je potrebno izvajati striktno kontroliranje vseh gradenj, predvsem tistih ki se izvajajo v lastni režiji, saj se pod pretvezo izvajanja v lastni režiji velika večina teh objektov gradi na črno ali pa z delavci zaposlenimi na črno. Kontrolirati tudi velikost objektov, ki velikokrat presega zakonsko predvidene omejitve.*

(Pristojnost: Inšpektorat RS za promet, energetiko in prostor – Gradbena inšpekcija, Inšpektorat za delo RS, Tržni inšpektorat RS)

**Ukrep št. 8:**

**Sprememba Zakona o dohodnini v smislu ponovne uvedbe znatnih olajšav za investicije v izgradnjo in vzdrževanje stanovanjskih objektov.**

**Obrazložitev:**

*Občani bi olajšave lahko uveljavljali na podlagi računov za opravljene tovrstne storitve. Poudarek bi lahko bil dan gradnji in ukrepom za energetske bolj učinkovite objekte. Podobno bi lahko vzpodbudili zbiranje računov tudi na drugih področjih, po principu »vsak račun šteje«. S tem bi lahko bistveno zmanjšali obseg sive ekonomije. Izplen države pa bi bil skozi pobrane davke lahko bistveno večji kot strošek za uvedbo in izvedbo sistema plačevanja dohodnine.*

(Pristojnost: Ministrstvo za finance, Finančna uprava)



PROGRAM DELA-VERZIJA 01-16.10.2014

**Ukrep št. 9:**

**Vzpodbujanje občanov, da za vsako opravljeno storitev ali nakup zahtevajo račun in ga shranijo.**

**Obrazložitev:**

*Z ustreznimi akcijami osveščanja je potrebno tako naročnike kot dobavitelje in izvajalce seznanjati z pozitivnimi platmi izstavljanja in shranjevanja računov, ki naj bo obvezno. Inšpektor naj ima pravico kadarkoli po izvedbi (ali pa vsaj prvih 5 let) npr. gradbenih ali inštalacijskih del zahtevati predložitev računa.*

(Pristojnost: Ministrstvo za finance, Finančna uprava, Tržni inšpektorat, Inšpektorat RS za delo)

**4.4. Uvesti »paritetni sklad za gradbeništvo«, ki bo enakovreden podobnim skladom v sosednjih evropskih državah (BUAK, SOKA BAU, ...), za enakopravno vključevanje gradbenih izvajalcev na trg v sosednjih državah in onemogočanje nelojalne konkurence in socialnega dumpinga doma.**

**Ukrep št. 10:**

**Uvedba paritetnega sklada primerljivega s podobnimi skladi v državah EU.**

**Obrazložitev:**

*Vzpostaviti zakonske osnove za ustanovitev »paritetnega sklada za gradbeništvo«, ki bo enakovreden tovrstnim skladom v sosednjih evropskih državah in doseči meddržavno priznavanje teh skladov. Na podlagi tega bodo slovenski izvajalci del ob vstopu na trge teh držav v bolj enakopravnem položaju, saj jim ne bo potrebno plačevati v njihove sklade. Bistveno korist bo ob ustrezni organiziranosti tovrstnega sistema imela tudi država oz. njene inštitucije, saj je znano, da se iz paritetnih skladov delodajalcem in delavcem povrne dobra polovica vplačanih sredstev, ostalo pa so stroški poslovanja in dajatve. Predlagamo takojšnje aktivnosti na tem področju.*

(Pristojnost: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve)

**TOČKA 5:****VLAGANJE V ZNANJE IN STROKOVNO USPOSOBLJENOST ZAPOSLENIH V PANOGI**

**Cilj:** Zagotoviti kontinuirano visoko kakovost domačih kadrov vseh ravni za potrebe slovenske gradbene panoge.

**Izhodišče:** Gradbeništvo je industrija unikatnih izdelkov, izpostavljenih različnim in spreminjajočim se okoliščinam v naravnem okolju in podvrženo spreminjajočim se zahtevam družbe (danes n.pr. učinkovita in trajnostna raba virov). Pomembno je redno vzdrževanje obstoječe infrastrukture v stalno spreminjajočih se pogojih (podnebne spremembe, novi materiali, nove tehnologije, novi standardi) in skrb za celotni krog gradnje od prostorskega umeščanja, zasnove in projektiranja do gradnje, uporabe, vzdrževanja in razgradnje/odstranitve. Poleg tega je Slovenija potresna, plazovita in poplavna država, ki je v zadnjem času pogosto izpostavljena naravnim ujмам (veter, dež, sneg in žled), zaradi česar so posledično potrebna posebna znanja ljudi, ki pokrivajo široko področje gradbeništva. Zato so utemeljeni regulirani poklici na področju gradbeništva in zato je potrebno stalno obnavljanje in nadgrajevanje znanj na vseh nivojih, od poklicnega do univerzitetnega izobraževanja. Še zlasti se to kaže v času krize, ko je po sili razmer fluktuacija zaposlenih v gradbeništvu velika, zaposlitvenih možnosti manj, zanimanje za izobraževanje za te poklice pa nizko. Delodajalci v današnjem času bolj kot kdaj prej zaradi razmer na trgu želijo in potrebujejo univerzalne delavce, inovativne in podjetne strokovnjake, dobre organizatorje, spretnne komercialiste ...

**5.1. Povečati vlaganja v izobraževanje na vseh strokovnih/poklicnih stopnjah, od poklicnega izobraževanja do univerzitetnih študijev, s poudarkom na petem letniku univerzitetnih magistrskih študijev**

Ustrezno vlaganje v izobraževanje je nedvomno eden od ključnih dejavnikov, ki bo pomembno prispeval k ohranjanju in nadaljnjemu dvigu visoke kakovosti slovenskega gradbeništva. V naslednjih razdelkih je predlaganih nekaj ukrepov, ki bi k temu bistveno pripomogli.

**Ukrep 1:**

**Ponovna uvedba vajeniškega poklicnega izobraževanja na III. in IV. stopnji zahtevnosti (srednje poklicno izobraževanje)**

**Obrazložitev:**

*Predlagamo spremembo Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju v delu, ki bi predvidel ponovno uvajanje vajeništva. V povezavi s tem predlogom se odpirajo možnosti za postopno odpravo strukturnih nesorazmerij na trgu dela in ustrezno dolgoročno zagotavljanje potrebnih strokovnih kadrov za zaposlovanje predvsem v fazi izvedbe. Gotovo pa je to lahko tudi eden od odgovorov za celovito reševanje prevelike brezposelnosti predvsem v (pre)izobraženi mladi populaciji, ki jih z različnimi pobudami (npr. Zaveza za vajeništvo) med svojimi članicami želi reševati EU in h kateri je pristopila tudi Slovenija. Pri teh nujno celovitih spremembah bo nepogrešljivo sodelovanje delodajalcev, saj bo treba zagotoviti sistemsko urejanje normativnih, vsebinskih in finančnih pogojev za ponovno uvajanje vajeništva v slovenski izobraževalni sistem. Pri spremembah bo potrebno poleg navedenega predvsem upoštevati, da bo treba prenoviti obstoječe izobraževalne programe, povečati obseg praktičnega usposabljanja v delovnem procesu in druge pogoje za uvajanje vajeništva, predvsem o ukrepih za vzpodbujanje delodajalcev in mladine ter njihovih staršev.*

(Pristojnost: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

**Ukrep 2:**

**Zagotovitev ustreznih davčnih spodbud in stimulacij za delodajalce, ki bi se vključili v sistem vajeništva.**

Obrazložitev:

*Dijak, ki je vključen v sistem vajeništva, naj bo v delovnem razmerju pri delodajalcu. Obvezni del praktičnega pouka opravlja na deloviščih delodajalca pod nadzorom mentorja. Davčna zakonodaja mora spodbujati delodajalce k čim večjemu angažiranju pri pridobivanju potencialnih kandidatov, spodbujati interes za čim kvalitetnejše praktično izobraževanje. Iz te baze dijakov, ki jih delodajalec spozna že v fazi izobraževanja, kasneje lahko črpa strokovni kader na poklicnem nivoju ter prepozna kandidate za nadaljnje izobraževanje na nivoju delovodij.*

(Pristojnost: Ministrstvo za finance)

**Ukrep 3:**

**Zagotoviti sistemske spremembe na šolskem področju izobraževanja za redke poklice.**

Obrazložitev:

*Ker ni velikega interesa za šolanje za poklice v gradbeništvu (potrebe pa so), je treba zagotoviti možnost šolanja na vseh šolah, ki izobražujejo za posamezni program, ne glede na število vpisanih dijakov (sedaj se izvajajo programi glede na zadostni vpis). To so otroci, stari 15 let, (pretežno iz podeželskega okolja), za katere starši ne želijo, da odidejo od doma in se odločajo za šolanje otroka tudi glede na bližino šole.*

(Pristojnost; Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

**Ukrep 4:**

**Zagotovitev štipendij za poklice v gradbeništvu.**

Obrazložitev:

*Gradbena podjetja v negotovih časih težko sama vlagajo v razvoj kadrov. Zakon o štipendiranju omogoča vladi RS, da v poklicih s področja gradbeništvu prepozna njihovo deficitarnost in sprejme politiko štipendiranja, ki omogoča do 70% sofinanciranje kadrovske štipendij.*

(Pristojnost: Vlada Republike Slovenije in Ministrstvo za gospodarstvo)

**Ukrep 5:**

**Zagotovitev ustreznega financiranja univerzitetnega izobraževanja.**

Obrazložitev:

*Po prehodu na 5-letne bolonjske študijske programe so peti letniki prenovljenih študijskih programov ostali brez neposrednega financiranja. Zato je treba ustrezno finančno ovrednotiti povečanje obsega pedagoškega dela s študenti za dodatni 5. letnik študija. 5. letnik je finančno najbolj zahteven letnik, v katerem mora biti poudarek tudi na laboratorijskem delu in praktični uporabi sodobnih tehnologij v gradbeništvu. Finančno breme dodatnega letnika študija pa se danes pozna ravno v obliki zmanjšanih vlaganj v opremo in razvoj laboratorijev, kar nedvomno negativno vpliva predvsem na kakovost in tudi na privlačnost študija gradbeništvu v Sloveniji. S tem bi zmanjšali odliv najboljših študentov v tujino po končani 1. bolonjski stopnji študija. Za doseganje visoke ravni praktične usposobljenosti diplomantov za delo v praksi, bi bilo zelo koristno organizirati tudi interdisciplinarni študij v 5. letniku, kjer bi na konkretnih projektih sodelovali študentje različnih strok, ki so vključene v proces projektiranja. Napredek in dvig kakovosti v gradbeništvu lahko dosežemo le ob nenehnem prenosu novih znanj v prakso. Zato bi bilo treba ustvariti tudi ustrezne pogoje za vključitev študentov 5. letnika v*

PROGRAM DELA-VERZIJA 01-16.10.2014

*različne razvojne in aplikativne raziskovalne programe, katerih glavni cilj je uvajanje novih tehnologij v prakso. Tudi to zahteva povečan obseg financiranja teh programov. (glej tudi ukrep 6) Povečanje obsega financiranja raziskovalnega dela na področju gradbeništva je tudi eden izmed ključnih predpogojev za nadaljnji razvoj gradbene stroke in ohranjanje odličnosti podiplomskega študija (glede raziskav se npr. Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani trenutno uvršča med zgornje 3% v svetu), ter uspešno vključevanje v mednarodni sistem izobraževanja (glej točko 3).*

(Pristojnost: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije)

**Ukrep 6:**  
**Zagotovitev povečanega financiranja aplikativnih raziskovalnih in razvojnih projektov**

Obrazložitev:

*Gradbeništvo je izrazito interdisciplinarna in strokovna veda, kjer mora biti tehnološki razvoj venomer podprt z vzajemnim sodelovanjem akademske in industrijske sfere. Zato je potrebno s strani države intenzivno spodbujati financiranje predvsem aplikativnih raziskovalnih in razvojnih projektov, ki imajo kot končni cilj točno določen produkt / tehnološki postopek / mednarodni patent. V zadnjih letih je področju gradbeništva izrazito upadlo financiranje raziskovalnih projektov s strani ARRS. Ukrep 6 podpira/nadgrajuje ukrep 5.*

(Pristojnost: ARRS, Ministrstvo za gospodarstvo)

**Ukrep 7:**  
**Zakonodajno omogočiti zaposlovanje novega asistentskega kadra, ki ne sme biti pedagoško nadobremenjen.**

Obrazložitev:

*Zaradi zahtev ZUJF-a je trenutno zaposlovanje mladega pedagoškega kadra v akademski sferi praktično onemogočeno (upokojenca se običajno nadomesti z docentskim mestom in ne asistentskim). Zato je pričelo kronično primanjkovati predvsem asistentskega kadra, ki je pedagoško preobremenjen, posledično upada njihova raziskovalna aktivnost in delo na razvojno-strokovnih projektih.*

(Pristojnost: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

**Ukrep 8:**  
**Zagotovitev povečanega financiranja mentorstev mladih raziskovalcev s strani ARRS za univerze ter mladih raziskovalcev iz gospodarstva**

Obrazložitev:

*V zadnjem letu ni več razpisa programa financiranja mladih raziskovalcev iz gospodarstva, kar je zelo povezovalo industrijsko in akademsko sfero zlasti v razvoju novih produktov in tehnoloških procesov. Skupaj z zmanjšanjem števila mladih raziskovalcev na razpisih ARRS se je v zadnjih letih celotno število mladih raziskovalcev na področju gradbeništva pomembno zmanjšalo.*

(Pristojnost: Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, ARRS)

**Ukrep 9:**

**Ponovno uvesti sofinanciranje doktorskega študija za mlade raziskovalce iz gospodarstva**

**Obrazložitev**

*Ukinitve sheme financiranja doktorskega študija se je neposredno odrazila na zmanjšanju števila prijavljenih kandidatov za doktorski študij. Ob sočasnem zmanjšanju števila mladih raziskovalcev je izvedba doktorskega študija ogrožena, s tem pa tudi vzgoja kadrov za bodoče raziskovalce in učitelje na terciarni ravni izobraževanja.*

(Pristojnost: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

**5.2. Preučiti aktualnost šolskih in izobraževalnih programov vseh stopenj in pretehtati kompetence diplomantov ob upoštevanju nujnosti ohranitve reguliranih poklicev v gradbeništvu zaradi narave dela in prevelikih tveganj v primeru slabo opravljenega dela.**

**Ukrep 10:**

**Izvedba analize izobraževalnega sistema na področju gradbeništva v povezavi s pridobitvijo potrebnih kompetenc za opravljanje reguliranih poklicev s področja gradbeništva.**

**Obrazložitev:**

*Ob sodelovanju vseh deležnikov v procesu graditve in v izobraževalnem procesu je treba analizirati in po potrebi posodobiti učne programe na vseh ravneh šolanja, tako da bodo ti ustrezali dolgoročnim potrebam slovenskega gradbeništva. Ob tem je treba zagotoviti načine poučevanja in učenja, ki bodo za mlade privlačni in praktično naravnani (n.pr. vajeništvo na poklicni ravni, ustrezní delež praktičnega usposabljanja na terciarnih stopnjah izobraževanja, interdisciplinarni študij v 5. letniku, kjer bi sodelovali študentje vseh strok, ki so vključene v proces zasnove, projektiranja, izgradnje in vzdrževanja, kar bi nedvomno dvignilo raven praktične usposobljenosti diplomantov - povezano s predlogom ukrepa 5). Slednje zahteva dobro povezanost šol na vseh ravneh z gradbenimi podjetji, kjer bodo vajenci, dijaki in študentje v času šolanja pridobivali praktične veščine in znanja.*

(Pristojnost: ZORG za izvedbo analize in pripravo predlogov sprememb, MIZŠ in MOP za implementacijo predlogov v predpise)

**Ukrep 11:**

**Odprava škodljivega izenačenja poklicnega naziva »inženir« s strokovnim nazivom »inženir«.**

**Obrazložitev:**

*Z zakonom je bil v preteklosti izenačen poklicni naziv »inženir« (diplomant višje strokovne šole) s strokovnim nazivom »inženir« (diplomant prve stopnje starega višješolskega študija na fakulteti), pri čemer mu je bilo z zakonom o graditvi objektov omogočeno opravljanje enakih nalog. Primerjava šolskega programa s študijskim programom kaže na nezadostno pridobljeno strokovno znanje diplomantov današnjih višjih strokovnih šol in posledični primanjkljaj kompetenc, potrebnih za opravljanje poklica pooblaščen inženir, kar je že več let opaziti tudi v praksi. Predlaga se preimenovanje poklicnega naziva »inženir« v naziv »višji tehnik«, ki bolj ustreza trenutnim šolskim programom.*

(Pristojnost: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

PROGRAM DELA-VERZIJA 01-16.10.2014

**5.3. Internacionalizirati terciarni nivo izobraževanja v gradbeništvu z organiziranjem skupnih študijskih programov več univerz iz EU. Takšni programi bodo EU diplomantom omogočali lažji vstop in udejstvovanje na trgih izven RS.**

**Ukrep 12:**

**V skladu z ukrepom 10 je treba preveriti tudi programsko ponudbo študijskih vsebin za študente, ki prihajajo iz tujine, optimizirati način dela s tujimi študenti in uveljaviti skupne študijske programe kakovostne mednarodne skupine univerz na področju gradbeništva.**

(Pristojnost: UL-FGG, UMB GF)

**Ukrep 13:**

**Omiliti administrativne ovire za rabo tujega jezika v Zakonu o visokem šolstvu in po taki spremembi povečati obseg izvajanja študijskih programov v angleščini, predvsem na drugi in tretji stopnji**

**Obrazložitev:**

*Na terciarni ravni izobraževanja je velika tendenca k mednarodnemu povezovanju: izmenjave študentov, gostovanja učiteljev, skupni mednarodni študijski programi več univerz ... Želja po tovrstnih izmenjavah, zlasti med študenti, je velika in to v obe smeri: odhod naših študentov v tujino in prihod tujih študentov v Slovenijo. Medtem ko naši študentje v mnogih primerih poročajo o poteku pouka na tuji univerzi v angleščini, je pri nas izvedba pouka v tujem jeziku praktično onemogočena. Da bi izmenjave študentov zaživele v polni meri, je treba omiliti administrativne ovire za rabo tujega jezika v Zakonu o visokem šolstvu in po taki spremembi povečati obseg izvajanja študijskih programov v angleščini, predvsem na tretji in drugi stopnji.*

(Pristojnost: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

**5.4. Zagotoviti trajno perspektivnost gradbene panoge in privlačnejše pogoje za delo v vseh gradbenih poklicih (od delavca pomočnika do inženirja), tako kot je to zagotovljeno v uspešnih državah EU.**

Ustvarjena negativna javna podoba gradbeništva, ki je zlasti posledica neprimerne načina vodenja in odločanja v gradbeni gospodarski panogi in le v posameznih primerih posledica slabe kakovosti strokovnega dela, saj so bili v zadnjih 10 letih izvedeni izjemni gradbeni objekti, zmanjšuje interes vrhunsko usposobljenih kadrov na vseh ravneh za delo na tem področju v Sloveniji. S tem se niža kakovost izvedenih del. Ob dejstvu, da velikih projektivnih in večjih gradbenih podjetij v Sloveniji ni več, so v gradbeništvu v Sloveniji na stežaj odprta vrata tujim podjetjem in to v sektorju, ki je v vsakem gospodarstvu eden od stebrov razvoja in ki zagotavlja delo dobršnemu deležu prebivalstva ter visok delež BDP.

**Ukrep 14 (v povezavi s točkami 1 do 4 memoranduma):**

**Nujno je treba zagotoviti pogoje, ki bodo omogočali konstantno raven investicij in posledično konstanten interes za šolanje za gradbene poklice na vseh ravneh. Svojo vlogo mora odigrati pri dvigu zanimanja za inženirske poklice na področju gradbeništva tudi ustrezna cena inženirskega dela, ki mora preseči sistem javnega naročanja inženirskih storitev s podcenjujočo paradigmo izbora najcenejše ponudbe.**

(Pristojnost: Vlada, resorno ministrstvo za graditev, ministrstvo za finance)



## 5.5. Aktivno spodbujati interes med mladimi za vstop v strokovne in inženirske poklice v gradbeništvu.

### **Ukrep 15:**

**Skrb za pozitivno publiciteto gradbene panoge.**

#### Obrazložitev:

Medtem ko pri nas v zadnjem času prevladuje izrazito negativna publiciteta o gradbeništvu, mladi in tudi manj mladi z veseljem spremljajo oddaje kot n.pr. Megastructures na tujih televizijskih postajah. Ena od zgodb je bila tudi o gradnji predora Markovec, pa je bilo pri nas izpeljanih še veliko vsaj tako zahtevnih in zanimivih projektov. Poskrbeti moramo za ustrezno promocijo naše ustvarjalnosti, znanja in predanosti stroki, javnosti pa tudi čim bolj realno prikazati kako poteka naše delo, saj je vse prevečkrat prisoten stereotip: v tehniki je vendar vse jasno in vse definirano. Nenehna skrb za realno javno podobo gradbeništva bo na eni strani prisilila vse udeležene k visoko strokovnemu delu in na drugi strani zagotavljala pozitivno sliko o gradbeništvu v javnosti.

(Pristojnost: ZORG, Vlada RS, resorno ministrstvo za graditev)

### **Ukrep 16:**

**Informiranje javnosti in motiviranje mladine za izobraževanje za gradbeniške poklice na posamezniku primerni stopnji. Spodbujanje mladih k odločitvi za poklic v gradbeništvu, tudi s premišljenimi in medijsko podprtimi aktivnostmi.**

#### Obrazložitev:

Le nov zagon investicij in aktivna skrb za informiranje in motiviranje mladih bodo ob ustrezni skrbi za kakovost izobraževalnih programov povečali interes za šolanje in študij na področju gradbeništva.

Ob tem pa je treba z informiranjem doseči tudi razmislek mladih o ustrezni izbiri poklica znotraj gradbeništva. Danes v Sloveniji izrazito prevladuje interes za višješolsko in visokošolsko izobraževanje, premalo so cenjeni vrhunski poklicni in srednješolski kadri. Posledično se niža kakovost študijev na univerzah, medtem ko primanjkuje kakovostnih tehnikov in obrtnikov.

(Pristojnost: ZORG, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za gospodarstvo)

## 5.6. Zakonsko urediti obvezno vseživljenjsko izobraževanje pooblaščenih inženirjev in arhitektov.

### **Ukrep 17:**

**V gradbeni zakonodaji in/ali podzakonskih aktih je treba za pooblašcene inženirje in arhitekta uvesti obvezno permanentno izobraževanje.**

#### Obrazložitev:

V tehnološko intenzivnih panogah je nenehno izobraževanje nujno potrebno za vzdrževanje kakovosti in konkurenčnosti na odprtem trgu. Nenehno izobraževanje je potrebno tudi zaradi zagotavljanja varnosti, funkcionalnosti in energetske učinkovitosti (trajnostnosti) objektov. Za vzdrževanje/obnavljanje in nadgrajevanje znanj pooblaščenega inženirja/arhitekta je zato treba vzpostaviti sistem obveznega stalnega izobraževanja (zapis letno potrebnega števila kreditnih točk v zakonu, potrjen in javno objavljen letni program izobraževanj, vodenje evidence v imenikih IZS in ZAPS, postopek odvzema licence).

(Pristojnost: Ministrstvo za okolje in prostor)

PROGRAM DELA-VERZIJA 01-16.10.2014

**5.7. Zagotoviti interes delodajalcev za trajno vlaganje v izobraževanje in usposabljanje kadrov s pomočjo uvedbe paritetnih skladov za izobraževanje.**

**Ukrep 18:**

**Uvedba paritetnih skladov za omogočanje izobraževanja in usposabljanja kadrov na vseh ravneh.**

**Obrazložitev:**

*Z uresničitvijo prejšnje točke (ukrep 17) bo zagotovljeno vsaj minimalno potrebno vseživljenjsko izobraževanje inženirskega kadra. Enako pomembno pa je tudi izobraževanje kadrov na vseh drugih ravneh. Ker je zlasti v negotovih kriznih razmerah (dolgoročno) vlaganje v izobraževanje za obrtnike in podjetja tvegano, naj se po vzoru sosednjih držav ustanovijo paritetni skladi za izobraževanje.*

(Pristojnost: ZORG, Ministrstvo za infrastrukturo in prostor oz. resorno ministrstvo)

**5.8. Uvesti olajšave za delodajalce, ki bodo zaposlovali mlade kadre brez izkušenj.**

**Ukrep 19:**

**Uvedba olajšav za delodajalce, ki zaposlujejo mlade kadre brez izkušenj.**

**Obrazložitev:**

*Izkušnje so pri delu v gradbeni industriji nepogrešljive, prav tako kakor pravočasna obnova kadrov. Zato je sistematično uvajanje mladih kadrov v delovno okolje ob boku izkušenih predhodnikov porok za kontinuiteto kakovostnih gradbenih storitev, sočasno pa predstavlja povečano finančno breme za podjetja. Zato predlagamo, da se za prve zaposlitve mladih kadrov uvedejo olajšave za delodajalce.*

(Pristojnost: Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti)